

16. DERS

46) İSTİKAMET 47) İRADE 48) RİYAZET

46) İSTİKAMET: → Doğruluk demek olan istikamet; ehl-i hakikatçe, itikatta, amelde, muamelatta ve yeme-içme gibi bütün davranışlarda ifrat ve tefritten sakınıp, nebiler, siddîkler, şehitler ve sâlihlerin yolunda yürümeye itina gösterme şeklinde yorumlanmıştır
→ Kul, her zaman istikametın tâlibi olmalı, keş ü kerametın değil; zira istikameti isteyen Allah, harikulâdelere dilbeste olan da kuldur. Bizim gönül kaptırdıklarımız mı, yoksa Allah'ın istedikleri mi..?

→ Bâyezid-i Bistâmî'ye: *"Falan kimse suda yürüyor, havada uçuyor."* dediklerinde, Hazret: *"Balıklar, kurbağalar da suda yüzüyor; sinekler, kuşlar da havada uçuyor. Görseniz ki bir adam seccadesini suya sermiş yüzüyor veya havada bağdaş kurmuş oturuyor; zinhâr ona iltifat etmeyiniz! Onun hâl ve hareketlerindeki istikamete ve onların da Sünnet'e uygunluğuna bakınız!"* buyurur.. ve bize, harikalar atmosferinde pervâz etmeyi değil, istikameti ve kulluk zemininde yüzü yerde olmayı salıklar...
→ *"Kulun kalbi müstakim olmadıkça imanı müstakim olamaz, lisanı dosdoğru olmayınca da kalbi müstakim olamaz."* (Hadis)

(KZT 1 - İstikamet)

(KT 9 / Kalb İbresi - Üslûpta İstikamet)

47) İRADE: → Herhangi bir şey yapıp yapmama hususunda, karar verme gücü veya "eğilim" diye tarif edeceğimiz "irade muhtariyeti" insan olmanın şiarı ve ahlâkın biricik esasıdır. O olmadan ne faziletten ne de insanlıktan bahsetmeye imkân yoktur
→ İnsanın elinde irade vardır. Biz buna ister *cüz'î irade*, ister meşiet-i beşeriye, isterse insanın kesb gücü diyelim. Cenâb-ı Hak'ın yaratmasına da, *küllî irade*, halletme kuvveti yani kudret, irade ve tekvinin tasarrufu diyelim.

→ Meselâ; hazırlanıp, işler, çalışır, yürür hâle getirilmiş bir makine düşünelim ki; sadece çalıştırmak için onun düğmesine dokunma vazifesi, size verilmiş. O makineyi harekete getirmek ise, onu kuran ve inşa eden Zât'a mahsustur. Binaenaleyh, beşere ait bu küçük mübâşerete, "kesb" veya "Cüz'î irade" diyoruz. Allah'a ait olana ise "halk etme, yaratma" diyoruz.

→ O hâlde insan, midesinin altında kalıp ezilmemeli, yemesini-içmesini disipline eden/edebilen bir irade insanı olmalıdır. Yani mide insanı olmamalıdır. Aksi hâlde abur cubur kendini yemeğe salveren birinin, az uyuması da, tembellikten kurtulması da, yakîne ulaşması da mümkün değildir.

(ÇN 2 / Buhranlar Anaforunda İnsan - İrade)

(Prizma 1 - İrade ve İmtihan)

48) RİYAZET: → Hayatın disipline edilmesi; yiyip-içme ve yatıp-kalkmanın hamd ü şükür gayeli ve ihtiyaç ölçüleriyle mukayyet hâle getirilerek dengelenmesi

→ *Sofiye istilâhında*, nefsin terbiyesi ve ahlâkın tehzibi mânâlarında kullanılmış, yemek-içmek-uyumak dahil, nefsin arzu ettiği şeylere karşı kesin tavır belirleyerek cismanî istekleri gemleme yolu kabul edilmiştir.

→ Dünyanın beden-i hayvanîye bakan zevklerinden kaçınma ve nefsin bâlâpervâzâne arzu ve "dayatma"larına karşı, kalbî ve ruhî hayat atmosferine sığınarak, vicdanî ve iradî melekeleri harekete geçirip sürekli Allah yolunda olabilme de riyâzetin bir diğer yorumu.

→ Hak ehline göre; nefsi, bedenî arzulara karşı gemlemek ve ruhu, kemâlât-ı insaniye semalarına doğru şahlandırmak için halktan uzaklaşıp tek başına yaşamak kâfi değildir; yalnızlığın yanı sıra “killet-i kelâm”, “killet-i taâm” ve “killet-i menâm” esasları üzerine bina edilmesi gereken bir riyâzet de şarttır.

(KZT 2 - Riyazet)

Aşağıdaki kelimeleri manalarına uygun bir şekilde birleştirin:

Riyazet	İfrat ve tefritten sakınıp, nebiler, siddîkler, şehitler ve sâlihlerin yolunda yürümeye itina gösterme
İstikamet	Karar verme gücü veya “eğilim”
İrade	Nefsin terbiyesi ve ahlâkın tehzibi

Aşağıdaki boşlukları doldurunuz:

İnsan, Cenâb-ı Allah’a her zaman muhtaçtır. Onun nimetlerine muhtaç olmasından daha çok, inâyet (yardım, ihsan) ve riayetine (koruyup gözetmesine) muhtaçtır. Hava, su ve yiyecek gibi şeylere muhtaç olan insanoğlunun bu maddî nimetlerden daha fazla kalb ve ruhinde beslenmeye ihtiyacı vardır. Samimî bir kul, Rabb’inden sürekli kalb ve ruhi istemelidir.

Evet, halvetin önemli bir yanını “uzlet anî’l-enâm”, diğer buudunu da teşkil etmektedir. Hak ehline göre; nefsi, bedenî arzulara karşı gemlemek ve ruhu, kemâlât-ı insaniye semalarına doğru şahlandırmak için halktan uzaklaşıp tek başına yaşamak kâfi değildir; yalnızlığın yanı sıra “killet-i kelâm”, “killet-i taâm” ve “killet-i menâm” esasları üzerine bina edilmesi gereken bir de şarttır.

Hayvanlarda şuur, idrak ve yoktur. Onlar ‘sevk-i ilâhî’ ile hareket ederler. Meselâ arı, Allah’tan (celle celâluhu) aldığı sevk ve ilham, yani sevk-i ilâhî ile (sevk-i tabîî veya içgüdü değil) peteklerini devamlı altıgen şeklinde yapar; çünkü, ne sahibidir ne de kendine değişik bir model meydana getirme kabiliyeti verilmiştir.